

Korona Pénz Halál

Lejegyeztem Fehérvárott, az Úr 1526. esztendejének végében

Herman Roth vagyok, Hans Roth és Veronika Albrecht harmadik gyermeke, az Úr 1482. esztendejében láttam meg a napvilágot a Stájerföldön, Pölzben. Apám, a város mézárnyékát vezette, anyám nevelt bennünket a négy testvéremmel. Hans cugin halála után már feleségemmel jöttünk az országba, Fehérváron feleségem öröksége által, néhai nagybátyja a városbeli Arany Szarvas fogadó gazdája lettem, amelyet azóta is én viszek Margarétával. Isten segítségével megszületett négy gyermekünk, Walter a legidősebb, Jozef követte, Anna és Mária a legfiatalabbak.

Fogadóm Fehérvár falain belül áll, nem messze a bazilikától, ahol a piac felől érkező utak találkoznak egymással, nagyon jó hely ez, a pláczon sok ilyen olyan népség megfordul. Az Úr 1526. esztendeje van, már 15 nyár telt el mióta a városban élek, de ez az év teljesen felforgatta a mindennapokat. Azért jegyzek naplót, hisz napról napra egyre érdekesebb eseményeknek vagyok szem és fül tanúja.

Naplemente tájban egy furcsa idegen érkezett a fogadóba, olyan állapotban, hogy olyat bíkeidőben ritkán látni. Arra kérdésre, hogy honnan érkezett, csak ennyit felelt: Mohács felől. Hatalmas csend lett a fogadóban. Azt mondta, hogy a király emberei között szolgált, Fazio di Savoianak hívják és amit mond azt nem hallotta, hanem saját két szemével látta. A felséges Lajos király a csata napján visszavonulás közben lovával együtt a mocsaras vízbe verzett. Kísérői lovat cseréltek alatta, de azzal is megrekedt a mocsárban. Ismét segíteni próbálták rajta, de amikor levették róla a sisakot, meghalt. Nem tudni bizonyosan, hogy a sebe ölte meg, vagy félelem, vagy a kétségbeesés. Nem részletezte tovább, ugyan senki nem is kérdezte... gyánús nekem ez az ember...

Kelt Szent Mihály havának derekán

Csaknem egy hónap telt el azóta a fekete nap óta, oda a mi ifjú királyunk, Lajos. Egy hónapja és mi csak kaphodunk. Az a baj ezzel a magyar nemességgel, hogy érzelmekkel akarnak kormányozni, nem pedig számokkal! Most, a pánikban a hazafiságra hivatkozva akarnak királyt választani, ahelyett, hogy megvizsgálják a valós erőviszonyokat.

Megkérdeztem ma a kereskedő ismerősrömet, aki Budáról jött vissza mennyi pénzt ígér a vajda, Zápolyai János? A válasz az volt: „A saját vagyonát, de az sem fedezi a végvárak évi költségét!” Ezzel szemben Ferdinánd főherceg mögött áll a Habsburg Birodalom, a Fugger-hitel és a német-római császári hatalom. Két hatalom van: a Korona és a Pénz. A magyarok csak a Koronát látják. Én látom, hogy pénz nélkül a Korona csak üres vas kiszolgáltatva a töröknek.

Kelt Szent Mihály napján

Ma két vendég érkezett, akikre jobban figyeltem, mint a többire. Egyikük a vajda embere lehetett, a másik egy Habsburg-párti, cseh úr.

„Ugyan, Herman, mondta a cseh, Ön is tudja, hogy Ferdinánd úr, a császár testvére a jövő! Ő hozza el a németek erejét, a pénzt. Mi a vajda ereje? A székhelyek. Hagyjuk a vajdát a mezőre!”

A vajda embere: „Ez pofátlanság! Hazai erőt kell választani, hazai királyt! János urat! Az idegenek csak elviszik a maradékot is! A török nem áll meg Bécsmél! Csak a magyar erő tarthatja vissza!”

Szóval mentek a poharak, a politika, a fenyegetések. Jó forgalom volt. Mindannyian arról beszéltek, hogy ki legyen a király, pedig Lajos urunk holteste még mindig nem került elő.

Kelt Szent Remigius napján

Fontos hírt kapott ma a város, a szultán elhagyta az országot dél felé, itt az ideje a talpra állásnak!

A Fenséges aszony azon nyomban Sárffy Ferenc győri kapitányt bízta meg férje testének felkutatásával, ezt tudtam meg egy pozsonyi árustól ma hajnalban a piacon. Amit biztosan állított, hogy 12 katonával és az egyetlen szentanival Czethrich Ulrik kamarással indult útnak. Reményekkel vagyok, hogy mihamarabb hírt kapunk, mert áldatlan állapot ez, ami van. Politika minden hol, új király kell, egy erős kezű.

Kelt Szent Lukács napján

Ma egy jó baráttra tettem szert a véletlen sodrásában. A téren járva, útközben a piac felé német öblgatásra lettem figyelmes, két katona fogott közre egy idegen kinézetű fiatallembert. Odasiettem segíteni, nem hagyhattam ezt szó nélkül. Végül csak azonosításra nyilatkoztak fel, de nem értették egymás nyelvét és én tolmácsoltam. Helmut egy hospes, mert utána meghívtam egy kupa borra a fogadóba, nagyon sokat mesélt az otthonunkról, de mindketten elszakadtunk a német földtől. Ő fegyverkovácsnak tanult még Wittenbergben is töltött munkás hónapokat, de nem tudott megmaradni ott se, elűldözték nem volt szabad hely. Így keresi most helyét keleten. Ami igazán megütötte a feülém, ami most náluk zajlik, háború van a vallás miatt. Egy Luther nevű szerzetes nekiment a római szent egyháznak, kritizálta és már fegyverek ropognak a fejedelmek nagy része mellé állt. Mindenhol csak a harcok. Búcsúzás és fizetség képen nekem adta az új fejleszteni árkebe fegyverét, ennek már rövid csöve volt, nem úgy, mint a puszkáknak. Jó drága fizetség, de örömmel elfogadtam.

Kelt Szent Orsolya napján

Ma hajnalban is szolgálatot teljesítettem a városfalnál már pirkadat felé járt, amikor egy lovas csapat ért a kapuhoz, előre lovagolt egy fickó, aki jelentette, hogy ő Czethrich Ulrik és azon nyomban keltsük fel a városi bírót, mert ők a fenséges Lajos király tetemét hozták. Hajnalban még ilyen kaphodást nem láttam. Az egész város vezetése pár szembunyás alatt kint volt a kapunál. Mindannyian a kaporsót bekisérték a prépostság házába. Többet én nem láttam, de jöttek a hírek egész nap, mi igaz mi nem én nem tudhatom. De a városi bíró is igazat adott, hogy a test a királyé és semmi sebet se találtak rajta, ami gyilkosságra utalna. Állítólag a jobb lábán lévő anyajegy segített az azonosításban, azért elgondolkodtam, hogy király, de azért csak emberi test és máshol hónapja halott. Épen maradhatott ennyire???

Kelt Mindenszentek napja előtti utolsó pénteken

Fehérvárra a napokban nagyon sok főnemes, köznemes és főpap érkezett. Hozták magukkal a katonáikat és szolgáloikat. Este nagy tivornyákat csaptak a városban. Tudtam miért vannak itt. Fehérvároti országgyűlést fognak tartani. Zápolyai a tokaji gyűlésen kimondta a múlt hónapban, hogy törvényesen csak a Székes-Fehérvárra összehívott választás során lehet Szent István utóda. Meg jönnek a hírek, hogy Zápolyai már Komáromot és Esztergomot kerítette hatalmába, biztosra akar menni. Ennek vagyunk mi tanúi mostanság.

Kelt Mindszentek havának legelején

Kilépve az ajtón előttem megáll egy hintó, előtte négy és mögötte is négy lovas katona volt. Gondoltam magamban: „Ki lehet ez a méltóságos Úr???” Ekkor a hintóból kiszállt egy férfi, vörös reverendában volt és fehér stólat és palástot viselt. Nyakában egy aranykereszt volt. Ő volt Várady Pál eszri püspök, Zápolyai János pártfogója. Azt mondta, hogy megérkezett. Nem titlenkedtem egyből behívtam őket. A katonáknak sört és csülköt szolgáltam fel. A püspöknek pedig bort és kacsa combot. A püspök úr evés közben beszédbe elegyedett velem. Elmondta, hogy valóban országgyűlést tartanak és királlyá választják János erdélyi vajdát Lajos király temetése után. Az országgyűlés után pedig megkoronázzák. Elmondta, hogy aggódik az ország megszorítottága miatt. Szerinte az új királynak az erejét és a tekintélyét az oszmánok elleni harcra kell összpontosítania. Én csak kaphodtam a fejem mit hallok. Most már biztos, Zápolyai király lesz. A püspök úr befejezte az evést, felállt és meghörzönte a vendéglátást. Ekkor egy igen vaskos bőrszékot tett az asztalra és kiment.

Kelt a Négy Koronás Szentek napján

A családdal kimentünk a bazilikához, hogy megnézzük a halottas menetet. Nagyon fagyos idő volt, a Zug csak úgy süvített. A város tele volt félárbóca ereztett zászlókkal. Nagyrésztük fekete volt meg a királyi jelképek. Számlálhatatlan sok ember, a tömegben toporogtunk. A kíséretben főurak, főpapok és köznemesek érkeztek a temetésre és perze a holnapi országgyűlésre. Láttam lován vonult Zápolyai is, már most úgy, mint egy király. Szegény Mária királyné, nagyon megyötört lehet, hogy nem lehet ma itt. Margarával beszélünk, hogy nagy homály és sok titok fedi ezt. Van, aki azt beszélt a király urat a csata után parasztok találták meg a vízenyőbe. De van, akik azt uttözzák a hatalomra vágyó

Zápolyaiak keze van ebbe. A napokban sokat pletykáltak erről, János vajda testvére György tehetette.

Kelt Szent Teodór napján

Ma reggel nem nyitottam ki, hajnalban már kisérttem Walter fiammal a városfalon kívüli mezőre, ott gyülekezett a nemesség rendje, bátha valamit kifülfelhetünk. A főrendek elzárva, nagy titokban adják biztos a lovat Zápolyai alá. Dél körül, már majdnem hazahívozott a gyomrom, amikor Werbőczy hozta a bentiek üzenetét.

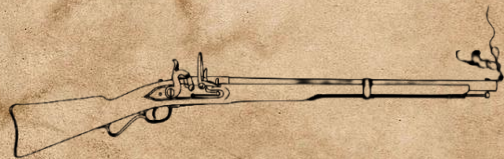
Fennhangon kiáltotta: »Uraim, magyarok! tudjátok, hogy fő és kormányzó nélkül vagyunk, országunk pedig elpusztulva áll; tudjátok azt is, hogy a fenséges ausztriai főherceg kíván királyunkká lenni; mondjátok véleményeteket:

akarjátok-e őt vagy nem? A felelet: „A világot sem...” ... „Kit akartok tehát királlyá?” ... Hasonlag egyértelmű, zajos felkiáltással fejezték ki akaratukat, hogy Zápolyai János legyen a királyuk.

Nekem ő nem lesz királyom! Én dühömben a gyerekekkel hazaindultam, ez így nem maradhat, tennünk kell most sejtiben valamit.

Délután mégis kinyitottam az üzletet, sánta Miklós, a kovácsmester jött be, kivételesen nem inni. Ő is szűlölettel nézte mi történt ezelőtt a mezőn. Hátramentük a raktárba, kiküldtem az inast és megvitattuk, ha Zápolyai marad, mi nem tudunk életben maradni. Miklós már kész tervvel állt elő: „Úgy is itt lesz a koronázás, így van ez már mióta, most se lesz másképp, akkor nagyot lépünk.” „De mit is tehetnénk mi?” vágtam rá én egyből. „Hát majd, amikor senki se számít rá, mindenki szeme látára bent lesz a koronázódombon.”

„Miklós! kiáltottam fel. „Van nekem egy tapló lakatos arkeluzom, igaz csak akkor használom, ha kint vagyok a városfalnál, de most mást vesz majd célba.”

Tudjuk, hogy másnak nem fecseghetünk, mert az a bajt csösztyül hozza, ma nehezen bajtom álomra a fejem.

Holnap Szent Márton napja lesz.

Ma már pirkadat előtt kelt az egész család. Mária lányom rietett a nyomzód utcába a Pölcz Borbála asszonyhoz a gyertyaöntőhöz, neki segített mindig, ha megkérte rá, ma különösen sok munka volt, vitte a gyertyákat a bazilika elé, Zápolyai nagy napjára. Walterrel kinyitottuk a fogadót, én úgy tettem mintha semmi se járna a fejembe. Margareta rendezte a háztartást. Mária bazarobant, hogy leszámoljon. A szentegyházat gazdagon fölkeresztették, középre királyi trónt helyeztek el. Podmaniczki, püspöktársaitól környezve, ünnepélyes menetben vezette oda Zápolyai vajda urat, ki szent István palástját vette föl s kardjával övezte körül magát. Mire közben Yárday Pál egyri püspök és Perényi Péter koronátor kezeikbe vették a szent koronát. Ezután fejére tették Jánosnak a koronát. Mindenki, aki bent volt éljenezte az új királyt. Kint a bazilika előtt is hömpölygött a tömeg, mint a megáradt folyó. Tegnap a temetésen fele se volt ennek a népségnek ott. Tudtam, hogy eljött az idő. Hamarosan kivonul a kapun a tömeg, útjukat a koronázódomb felé veszik. Én itthon maradtam, nem akartam bajba keverni jobban magam. A gyerekek perzse Máriával az élen rohantak, hogy lássák a raját szemükkel. A fogadó szinte üres volt. Én csak tördeltem a kezem. Walter fiam lelket kilehelve rohant be „Elfogtak egy merénylőt!!!” nem tudott többlet, csak annyit, hogy Zápolya már a dombra készült felvágatni lovával, amikor tömegben óriási dulakodás lett és elhurcoltak egy férfit. Sejtiben vettem magam és mentem kideríteni az eseményeket. Mindenki csak össze-vissza találgatott. De felmerült Miklós neve is ...Próbáltam nem feltűnést kelteni.

Kelt Szent Márton napján

Kedd reggel van, mentem ma is a térre a hírlíró ma hírt ad a merényletről. Óriási tömeg gyűlt össze, mindenki arra várt, hogy kiderüljön az igazság... én bíztam benne, hogy nem a szánta Miklós barátom lesz, igaz napok óta nem láttam, de nem is mertem igazán nyomába lenni. ...

Dobozó és az ítélet:

„Én, Fehérvár város Bírája, a Tekintetes Királyi Törvényszék határozatából, a mai napon. Tudtára adatik minden nemesnek, polgárnak, és Fehérvár alatti lakozó jámbor léleknek, hogy Szánta Miklós, a mi városunkban lakó kovácsmester, ki a hitvány ördög sugallatára lélekben elbukott. Felségsértés bonyasztó bűnében találtatott, mert gonosz szándékkal merényletet kísért meg Uralkodónk szent és magasztos személye ellen. Ezért Szánta Miklóstra a Felséges Törvényszék kimondá a fő- és jószágvesztés szörnyű ítéletét. És a juss beteljesedvén, a hóhér keze által veszi el méltó büntetését! A legrettenetesebb módon, hogy teste részeire szaggattassék, elrettentő példaként szolgálva mindazoknak, kik szívükben gyűlöletet táplálnak az isteni rend és a szent korona ellen!”

De rám nem derült eddig fény, a jó Isten keze van ebben, tudja, hogy jót eslekedetbe vettem részt!

Kelt Zápolyai koronázása utáni negyedik napon

Elődök előtt két városi katona jött a fogadóba, nyomrom összerezgett ... utolérték... itt a vég, járt azon nyomban a fejembe. Az egyik ékesszólással tudtomra adta, hogy Márton barátom utolsó kívánsága, hogy velem beszéljen és vigyem el neki kedvenc ételt a gyöngytyúk levest, amit Margareta a lejjelben tud az asztalra letenni. Estére él is készült és pontban az este nyolcas harangütésre a börtön épületének kapujában voltam. Nem maradhattunk privát, őrizték minden pillanatban, de az utolsó szoros kézfogással búcsúztam tőle és köszönve, hogy a titkunkat örökre magával viszi.

Kelt Szent András havának utolsó szerdáján

Kint voltunk mindannyian a kivégzésen, többször volt már ilyen nálunk, de ez mindenhol más volt. Én csak azon gondolkodtam: Lajos király az életét adta értünk, Miklós kovács az életét adja értünk s Zápolyai meg éli világát, de nem sokáig Mária királyné asszony fivére Ferdinánd császári fenség lesz a mi igazi uralkodónk, ezért fogom minden este imára hajtani a fejem...

Kelt Miklós barátom halálának estéjén

Készítette: Akáczer Előd, Járvas Ármán Tamás, Kovács Máté (Arany János Református Gimnázium és Kollégium)

A mellékelt rajzok AI által generált képek egy valódi kép vagy egy teljesen elképzelt jelenet alapján.